

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a doua extinsă)

18 iunie 2019*

„Ajutoare de stat – Hotărâre pronunțată de un tribunal arbitral constituit sub auspiciile Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (ICSID) – Plata de despăgubiri acordate anumitor operatori economici – Decizie prin care ajutorul este declarat incompatibil cu piața internă și prin care se dispune recuperarea acestuia – Competența Comisiei”

În cauzele T-624/15, T-694/15 și T-704/15

European Food SA, cu sediul în Drăgănești (România),

Starmill SRL, cu sediul în Drăgănești,

Multipack SRL, cu sediul în Drăgănești,

Scandic Distilleries SA, cu sediul în Oradea (România),

reprezentate de K. Struckmann și de G. Forwood, avocați, și de A. Kadri, solicitor,

reclamante în cauza T-624/15,

Ioan Micula, cu domiciliul în Oradea (România), reprezentat de K. Struckmann, de G. Forwood și de A. Kadri,

reclamant în cauza T-694/15,

Viorel Micula, cu domiciliul în Oradea,

European Drinks SA, cu sediul în Ștei (România),

Rieni Drinks SA, cu sediul în Rieni (România),

Transilvania General Import-Export SRL, cu sediul în Oradea,

West Leasing International SRL, cu sediul în Pântășești (România),

reprezentați inițial de J. Derenne și de D. Vallindas, avocați, de A. Dashwood, barrister, și de V. Korom, solicitor, ulterior de J. Derenne, de D. Vallindas și de A. Dashwood,

reclamanți în cauza T-704/15,

împotriva

* Limba de procedură: engleza.

Comisiei Europene, reprezentată de P.-J. Loewenthal și de T. Maxian Rusche, în calitate de agenți,
pârâtă,

susținută de

Regatul Spaniei, reprezentat de S. Centeno Huerta și de A. Rubio González, în calitate de agenți,
și de

Ungaria, reprezentată inițial de M. Fehér, de G. Koós și de M. Bóra, ulterior de M. Fehér și de G. Koós, în calitate de agenți,

interveniente,

având ca obiect trei cereri întemeiate pe articolul 263 TFUE și prin care se solicită anularea Deciziei (UE) 2015/1470 a Comisiei din 30 martie 2015 privind ajutorul de stat SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) pus în aplicare de România – Hotărârea arbitrală în cauza Micula/România din 11 decembrie 2013 (JO 2015, L 232, p. 43),

TRIBUNALUL (Camera a doua extinsă),

compus din domnul M. Prek (raportor), președinte, domnii E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke și doamna M. J. Costeira, judecători,

grefier: domnul P. Cullen, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 20 martie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzelor

- 1 Reclamanții, European Food SA, Starmill SRL, Multipack SRL și Scandic Distilleries SA, în cauza T-624/15, domnul Ioan Micula, în cauza T-694/15, domnul Viorel Micula, European Drinks SA, Rien Drinks SA, Transilvania General Import-Export SRL și West Leasing International SRL, în cauza T-704/15, au fost desemnați în Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei din 30 martie 2015 privind ajutorul de stat SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) pus în aplicare de România – Hotărârea arbitrală în cauza Micula/România din 11 decembrie 2013 (JO 2015, L 232, p. 43, denumită în continuare „decizia atacată”) ca fiind beneficiarii despăgubirilor acordate printr-o hotărâre arbitrală (denumită în continuare „hotărârea arbitrală”) pronunțată la 11 decembrie 2013 în cauza ARB/05/20 Micula și alții/România de un tribunal arbitral (denumit în continuare „tribunalul arbitral”) constituit sub egida Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la investiții (ICSID).
- 2 Domnii Ioan și Viorel Micula, cetățeni suedezi cu reședința în România, sunt acționarii majoritari ai European Food and Drinks Group (EFDG), ale cărui activități constau în producția de alimente și de băuturi în regiunea Ștei-Nucet, județul Bihor, în România. European Food, Starmill, Multipack, Scandic Distilleries, European Drinks, Rien Drinks, Transilvania General Import-Export și West Leasing International aparțin EFDG.

Reglementarea română și investiția reclamanților

- 3 Acordul european de stabilire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și România, pe de altă parte (JO 1994, L 357, p. 2, denumit în continuare „Acordul european”) a intrat în vigoare la 1 februarie 1995. În temeiul articolului 64 alineatul (1) litera (iii) din acesta, orice ajutor public care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri este declarat incompatibil cu funcționarea corespunzătoare a Acordului european, în măsura în care acesta poate afecta schimburile comerciale dintre Comunitățile Europene și România. În temeiul articolului 64 alineatul (2) din Acordul european, orice practică ce contravine articolului menționat trebuie să fie evaluată „pe baza criteriilor care decurg din aplicarea normelor prevăzute la articolele 85, 86 și 92 din Tratatul [CEE, în prezent articolele 101, 102 și 107 TFUE]”. În plus, articolele 69 și 71 din Acordul european obligau România să își armonizeze legislația națională cu acquis-ul comunitar.
- 4 Pentru a-și respecta obligația de armonizare prevăzută de Acordul european, România a adoptat în anul 1999 Legea nr. 143/1999 privind ajutorul de stat, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2000. Această lege, care includea aceeași definiție a ajutoarelor de stat ca și cea vizată la articolul 64 din Acordul european și în dreptul Uniunii Europene, a desemnat Consiliul Concurenței (România) și Oficiul Concurenței (România) drept autorități naționale însărcinate cu supravegherea ajutoarelor de stat, competente pentru a evalua compatibilitatea ajutoarelor de stat acordate de România întreprinderilor.
- 5 La 2 octombrie 1998, autoritățile române au adoptat Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/1998 (denumită în continuare „OUG 24”) prin care se acordau anumitor investitori din regiuni defavorizate o serie de stimulente, printre care în special facilități precum scutirea de la plata taxelor vamale și a taxei pe valoarea adăugată pentru mașini și restituirea taxelor vamale pentru materiile prime, precum și scutirea de la plata impozitului pe profit pe durata desemnării zonei relevante drept regiune defavorizată.
- 6 Guvernul român a decis ce regiuni ar trebui să fie desemnate drept regiuni defavorizate și a stabilit durata acestei desemnări la cel mult zece ani. Prin hotărârea din 25 martie 1999, cu aplicare din 1 aprilie 1999, guvernul român a declarat zona minieră Ștei-Nucet, județul Bihor, regiune defavorizată, pentru o perioadă de zece ani.
- 7 La 15 mai 2000, Consiliul Concurenței a adoptat Decizia nr. 244/2000 prin care a stabilit că mai multe dintre stimulentele acordate în temeiul OUG 24 trebuiau considerate ajutoare de stat în scopuri de exploatare care conduc la denaturarea concurenței și care trebuiau, așadar, eliminate.
- 8 La 1 iulie 2000 a intrat în vigoare Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2000 (denumită în continuare „OUG 75”) care a modificat OUG 24 (denumite în continuare, împreună, „OUG”).
- 9 Consiliul Concurenței a contestat la Curtea de Apel București (România) faptul că, în ciuda adoptării OUG 75, decizia sa nr. 244/2000 nu a fost pusă în aplicare. Această cerere a fost respinsă la 26 ianuarie 2001 pentru motivul că OUG 75 trebuia să fie considerată o măsură legislativă, iar nu administrativă, și că, prin urmare, legalitatea sa nu putea fi contestată de Consiliul Concurenței în temeiul Legii nr. 143/1999. Această decizie a fost confirmată de Înalta Curte de Casație și Justiție (România) la 19 februarie 2002.
- 10 Pe baza unor certificate de investitori permanenți, obținute la 1 iunie 2000 de European Food și la 17 mai 2002 de Starmill și de Multipack, acestea au făcut anumite investiții în zona minieră Ștei-Nucet.

- 11 În luna februarie a anului 2000, România a început negocierile de aderare la Uniune. În contextul acestor negocieri, Uniunea, în Poziția comună din 21 noiembrie 2001, a constatat că existau în România „o serie de scheme de ajutoare existente, precum și scheme de ajutoare noi incompatibile, care nu [fuseseră] aliniate la *acquis*”, inclusiv „facilități acordate în temeiul [OUG]”.
- 12 La 26 august 2004, specificând că, „[i]n vederea îndeplinirii criteriilor prevăzute de normele comunitare privind ajutoarele de stat și, de asemenea, în vederea finalizării negocierilor din cadrul capitolului nr. 6 (Politica în domeniul concurenței), [era] necesar să se elimine toate formele de ajutor de stat din cadrul legislației naționale care [erau] incompatibile cu *acquis*-ul comunitar în acest domeniu”, România a abrogat toate stimulentele acordate în temeiul OUG, cu excepția facilității pentru impozitul pe profit. Această abrogare a intrat în vigoare la 22 februarie 2005.
- 13 La 1 ianuarie 2007, România a aderat la Uniune. Nici OUG 24, nici OUG 75 nu sunt menționate la punctul 1 din titlul 2, „Politica în domeniul concurenței”, din anexa V la Actul privind condițiile de aderare a Republicii Bulgaria și a României și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (JO 2005, L 157, p. 203, denumit în continuare „Actul de aderare”) ca măsuri de ajutor care ar fi considerate ajutoare existente la momentul acestei aderări.

Procedura arbitrală

- 14 Tratatul bilateral de investiții încheiat la 29 mai 2002 între Guvernul Regatului Suediei și Guvernul României privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor (denumit în continuare „TBI”) a intrat în vigoare la 1 iulie 2003. Acest tratat prevedea pentru investitorii din fiecare dintre cele două țări (inclusiv pentru investițiile încheiate înainte de intrarea în vigoare a TBI) anumite măsuri de protecție atunci când investitorii dintr-o țară investeau în cealaltă țară. Articolul 2 alineatul 3 din TBI prevede, printre altele, că „[f]iecare parte contractantă va asigura întotdeauna un tratament just și echitabil investițiilor investitorilor celeilalte părți contractante și nu va afecta, prin măsuri nerezonabile sau discriminatorii, managementul, întreținerea, folosința, posesia sau înstrăinarea acestora [de către investitorii respectivi]”. În plus, articolul 7 din TBI prevede că diferendele dintre investitori și statele semnatare sunt soluționate în special de un tribunal arbitral constituit sub egida ICSID.
- 15 La 28 iulie 2005, ca urmare a revocării stimulentele pentru investiții prevăzute de OUG, cinci dintre reclamanți, și anume domnii Ioan și Viorel Micula, European Food, Starmill și Multipack (denumiți în continuare „reclamanții din procedura arbitrală”), au solicitat instituirea unui tribunal arbitral în conformitate cu articolul 7 din TBI.
- 16 Prin decizia din 24 septembrie 2008, tribunalul arbitral a considerat că solicitările reclamanților din procedura arbitrală erau admisibile. Reclamanții din procedura arbitrală solicitaseră inițial restabilirea stimulentele pentru investiții care fuseseră revocate. Ulterior, aceștia și-au retras parțial cererea și au solicitat, în schimb, despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de revocarea stimulentele respective. Reclamanții respectivi au susținut că, prin eliminarea stimulentele, România a încălcat încrederea legitimă a investitorilor care credeau că acele stimulente urmau să fie disponibile în esență până la 1 aprilie 2009. Prin urmare, potrivit reclamanților din procedura arbitrală, România nu și-a respectat obligația de a le aplica un tratament corect și echitabil investitorilor suedezi, în conformitate cu articolul 2 alineatul 3 din TBI.
- 17 În cursul procedurii arbitrale, Comisia Europeană a intervenit în calitate de *amicus curiae*. În intervenția sa din 20 iulie 2009, aceasta a susținut că stimulentele acordate în temeiul OUG 24 erau „incompatibile cu normele comunitare privind ajutoarele regionale”, subliniind, în particular, că „stimulentele nu respectau cerințele dreptului comunitar în ceea ce privește costurile eligibile și intensitățile ajutorului [și că] facilitățile [constituiseră] un ajutor de exploatare, care nu [era] permis în temeiul normelor privind ajutoarele regionale”. Comisia a susținut astfel că „[o]rice hotărâre care

reinstituie privilegiile anulate de România sau care acordă compensări reclamanților din procedura arbitrală pentru pierderea acestor privilegii ar constitui un nou ajutor care nu ar fi compatibil cu Tratatul [FUE]” și că „executarea [oricărei hotărâri prin care se impune României să restabilească schemele de investiții care fuseseră declarate incompatibile cu piața internă pe parcursul negocierilor de aderare] poate, așadar, să nu aibă loc dacă ar contraveni normelor politicii Uniunii Europene privind ajutoarele de stat”.

- 18 Prin hotărârea arbitrală, tribunalul arbitral a acordat reclamanților din procedura arbitrală despăgubiri din partea României în cuantum de 791 882 452 de lei românești (RON) (aproximativ 178 de milioane de euro). Tribunalul arbitral a concluzionat după cum urmează:

„[P]rin abrogarea stimulentei prevăzute de OUG nr. 24 înainte de 1 aprilie 2009, România nu a acționat în mod nerezonabil sau cu rea-credință (cu excepția faptului că [aceasta] a acționat în mod nerezonabil prin menținerea obligațiilor investitorilor după eliminarea stimulentei). Cu toate acestea, tribunalul [arbitral] a concluzionat [...] că România a încălcat încrederea legitimă a reclamanților [din procedura arbitrală] care credeau că aceste stimulente vor fi disponibile, în esență în aceeași formă, până la 1 aprilie 2009. În plus, România nu a acționat în mod transparent prin faptul că nu i-a avertizat pe reclamanții [respectivi] în timp util că regimul se va încheia înainte de data expirării sale declarate. În consecință, tribunalul constată că România nu a reușit să «asigure un tratament corect și echitabil al investițiilor» reclamanților [din procedura arbitrală] în sensul articolului 2 alineatul 3 din TBI.”

- 19 Tribunalul arbitral a acordat reclamanților din procedura arbitrală despăgubiri repartizate după cum urmează:

- 85 100 000 RON pentru revocarea facilităților pentru materiile prime și costul sporit al zahărului care a urmat;
- 17 500 000 RON pentru creșterea costului altor materii prime;
- 18 133 229 RON pentru pierderea capacității de stocare a zahărului la prețuri mai mici;
- 255 700 000 RON pentru pierderea de profit care rezultă din vânzările de produse finite care nu au fost realizate;
- în plus, tribunalul arbitral a impus României să plătească dobânda, calculată începând cu 1 martie 2007 în ceea ce privește costul sporit al zahărului și al altor materii prime, începând cu 1 noiembrie 2009 în ceea ce privește pierderea capacității de stocare a zahărului și începând cu 1 mai 2008 în ceea ce privește beneficiile nerealizate.

- 20 La 18 aprilie 2014, România a sesizat un comitet ad-hoc în vederea anulării hotărârii arbitrale în temeiul articolului 52 din Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, încheiată la 18 martie 1965 (denumită în continuare „Convenția ICSID”). În acest cadru, comitetul ad-hoc a anulat, la 7 septembrie 2014, suspendarea executării hotărârii arbitrale, pe care o aprobase într-o primă fază, întrucât România, după ce a consultat Comisia cu privire la acest subiect, nu a fost în măsură să furnizeze, astfel cum îi solicita comitetul respectiv, angajamentul necondiționat în sensul că va executa hotărârea arbitrală, chiar dacă acest lucru ar implica o încălcare a obligațiilor care îi revin în temeiul, printre altele, al dreptului Uniunii și indiferent de orice decizie adoptată de Comisie.

21 La 15 octombrie 2014, Comisia a prezentat comitetului ad-hoc o cerere de intervenție voluntară accesorie ca terț neimplicat în diferend în cadrul procedurii de anulare. Cererea de intervenție a fost admisă de comitetul ad-hoc la 4 decembrie 2014, iar la 9 ianuarie 2015, Comisia a transmis observații cu titlu de *amicus curiae* în cadrul acestei proceduri. La momentul adoptării deciziei atacate, procedura de anulare a hotărârii arbitrale era încă în curs.

Acțiunile introduse de reclamanții din procedura arbitrală în fața instanțelor naționale în vederea recunoașterii și executării hotărârii arbitrale

22 La 18 martie 2014, patru dintre reclamanți (European Food, Starmill, Multipack și domnul Ioan Micula) au inițiat o procedură în justiție, în România, în vederea executării hotărârii arbitrale în temeiul articolului 54 din Convenția ICSID, solicitând plata a 80 % din suma restantă datorată și dobânzile aferente.

23 La 24 martie 2014, Tribunalul București (România) a autorizat executarea hotărârii arbitrale, considerând că, în temeiul articolului 54 din Convenția ICSID, hotărârea arbitrală era un act executoriu și trebuia să fie tratată ca o hotărâre definitivă pronunțată la nivel național, excluzând, așadar, procedura de recunoaștere a hotărârii respective în temeiul Codului de procedură civilă român. La 30 martie 2014, un executor a inițiat procedura de executare a hotărârii arbitrale, stabilind un termen-limită de șase luni până la care Ministerul Finanțelor român trebuia să efectueze plata a 80 % din suma datorată celor patru reclamanți, în conformitate cu hotărârea arbitrală, majorată cu dobânzi și alte costuri.

24 România a contestat executarea silită a hotărârii arbitrale la Tribunalul București și a solicitat adoptarea unor măsuri provizorii, și anume o suspendare temporară a executării până la pronunțarea pe fond a acestui tribunal în cauza respectivă. La 14 mai 2014, Tribunalul București a suspendat temporar executarea hotărârii arbitrale până la pronunțarea unei hotărâri pe fond referitoare la acțiunea în contestare introdusă și la solicitarea de suspendare a executării silite. La 26 mai 2014, Comisia a intervenit în această procedură în conformitate cu articolul 23a alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41). Aceasta a invitat Tribunalul București să suspende cauza și să anuleze executarea silită a hotărârii arbitrale și să adreseze două întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene în conformitate cu articolul 267 TFUE.

25 La 23 septembrie 2014, Tribunalul București s-a pronunțat în cauza privind măsura provizorie, revocând suspendarea și respingând cererea României de suspendare a executării hotărârii arbitrale pentru motivul că comitetul ad-hoc al ICSID anulase suspendarea executării acestei hotărâri arbitrale la 7 septembrie 2014 (a se vedea punctul 20 de mai sus). La 30 septembrie 2014, România a introdus o acțiune împotriva hotărârii din 23 septembrie 2014. La 13 octombrie 2014, Tribunalul București a respins cererea privind trimiterea unor întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene. La 17 octombrie 2014, în urma deciziei Comisiei din 1 octombrie 2014 de a deschide procedura oficială de investigare, prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE, în cauza aflată pe rolul Tribunalului București, România a solicitat din nou adoptarea unor măsuri provizorii sub forma unei suspendări a executării silite a hotărârii arbitrale.

26 La 24 noiembrie 2014, Tribunalul București a respins contestația la executare introdusă de România împotriva ordinului de executare din 24 martie 2014, inclusiv cererea de măsuri provizorii din 17 octombrie 2014. La 14 ianuarie 2015, România a declarat apel împotriva acestei hotărâri.

- 27 La 24 februarie 2015, Curtea de Apel București a anulat hotărârea pronunțată de Tribunalul București la 23 septembrie 2014 și a suspendat executarea silită până la pronunțarea unei hotărâri în acțiunea formulată împotriva hotărârii aceluiși tribunal din 24 noiembrie 2014. Comisia a decis să solicite autorizarea de a interveni în cadrul acestui apel în temeiul articolului 23a alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999.
- 28 Domnul Viorel Micula a introdus mai multe cereri de recunoaștere a hotărârii arbitrale în cadrul unor proceduri de exequatur sau *ex parte* la instanțele din Belgia, Franța, Luxemburg, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, precum și din Statele Unite ale Americii. Domnul Ioan Micula, European Food, Starmill și Multipack au introdus de asemenea o cerere de recunoaștere a hotărârii arbitrale în cadrul unei proceduri *ex parte* în Statele Unite ale Americii. În cadrul fazei scrise a procedurii în fața Tribunalului, aceste proceduri erau încă în curs de desfășurare.

Executarea hotărârii arbitrale, procedura oficială de investigare și decizia atacată

- 29 La 31 ianuarie 2014, serviciile Comisiei au informat autoritățile române că orice punere în aplicare sau executare a hotărârii arbitrale ar constitui un ajutor nou și ar trebui să facă obiectul unei notificări adresate Comisiei.
- 30 La 20 februarie 2014, autoritățile române au informat serviciile Comisiei cu privire la plata parțială a despăgubirilor pe care tribunalul arbitral le acordase reclamantilor din procedura arbitrală, prin compensarea taxelor și impozitelor datorate autorităților române de unul dintre reclamânți (European Food). Datoria fiscală astfel compensată se ridică la suma de 337 492 864 RON (aproximativ 76 000 000 de euro). În plus, România a solicitat clarificări suplimentare din partea serviciilor Comisiei cu privire la posibilitatea de a plăti suma restantă unei persoane fizice (domnilor Viorel și Ioan Micula sau oricărei alte persoane fizice căreia i se putea cesiona creanța).
- 31 La 12 martie 2014, serviciile Comisiei au solicitat informații suplimentare din partea României cu privire la măsurile avute în vedere pentru punerea în aplicare sau executarea ulterioară a hotărârii arbitrale. România a furnizat aceste informații în scrisoarea din 26 martie 2014.
- 32 Prin scrisoarea din 1 aprilie 2014, serviciile Comisiei au atras atenția autorităților române asupra posibilității de emiteră a unui ordin de suspendare de către Comisie pentru a se asigura că nu se plătește niciun alt ajutor de stat incompatibil și au solicitat României să prezinte observații cu privire la acest subiect. În scrisoarea din 7 aprilie 2014, România a declarat că nu dorește să prezinte observații cu privire la această posibilitate.
- 33 La 26 mai 2014, Comisia a adoptat Decizia C(2014) 3192 prin care îi solicita României, în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, să suspende imediat orice acțiune care ar putea duce la punerea în aplicare sau la executarea hotărârii arbitrale, pentru motivul că o astfel de acțiune apărea ca fiind un ajutor de stat ilegal, până în momentul adoptării de către Comisie a unei decizii finale cu privire la compatibilitatea ajutorului de stat respectiv cu piața internă.
- 34 Prin scrisoarea din 1 octombrie 2014, Comisia a informat România în legătură cu decizia sa de a deschide procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE în ceea ce privește executarea parțială de către România a hotărârii arbitrale la începutul anului 2014 (a se vedea punctul 30 de mai sus), precum și în ceea ce privește orice punere în aplicare sau executare ulterioară a hotărârii arbitrale. În această decizie, care a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 7 noiembrie 2014, Comisia a invitat părțile interesate să își prezinte observațiile.

- 35 La 31 octombrie 2014, executorul judecătoresc desemnat de Tribunalul București a emis un ordin de poprire a conturilor Ministerului Finanțelor român și a solicitat executarea a 80 % din hotărârea arbitrală. La momentul adoptării deciziei atacate, conturile deschise de Ministerul Finanțelor român la trezoreria statului și la societăți bancare erau blocate.
- 36 La 26 noiembrie 2014, România și-a transmis observațiile cu privire la decizia de deschidere a procedurii oficiale de investigare prevăzute la articolul 108 alineatul (2) TFUE. Reclamanții au prezentat observații în calitate de parte interesată la 8 decembrie 2014, după ce Comisia le-a refuzat cererea de prelungire a termenului pentru prezentarea observațiilor. Observațiile reclamanților au fost transmise României, căreia i s-a oferit posibilitatea de a răspunde la acestea. Observațiile României cu privire la observațiile reclamanților au fost depuse la 27 ianuarie 2015.
- 37 De asemenea, reclamanții au solicitat accesul la toată corespondența dintre Comisie și România, deșusă la dosarul acestei cauze. Cererea a fost respinsă la 19 decembrie 2014, iar refuzul a fost confirmat la 2 martie 2015.
- 38 La 5 ianuarie 2015, un executor judecătoresc a executat suma de 36 484 232 RON (aproximativ 8 100 000 de euro) de pe conturile Ministerului Finanțelor român. Acesta a transferat ulterior 34 004 232 RON (aproximativ 7 560 000 de euro), în părți egale, către trei dintre cei cinci reclamanți din procedura arbitrală și a păstrat suma rămasă drept onorarii. Între 5 și 25 februarie 2015, executorul judecătoresc a mai executat un total de 9 197 482 RON (aproximativ 2 000 000 de euro) de pe conturile Ministerului Finanțelor român. La 9 martie 2015, ministerul menționat a transferat voluntar diferența de sumă datorată în temeiul hotărârii arbitrale, în quantum de 472 788 675 RON (aproximativ 106 500 000 de euro, incluzând cheltuielile pentru executarea silită, și anume 6 028 608 RON), într-un cont blocat deschis pe numele celor cinci reclamanți din procedura arbitrală. Beneficiarii contului pot retrace sumele numai dacă Comisia decide că ajutorul de stat acordat în temeiul hotărârii arbitrale este compatibil cu piața internă.
- 39 Prin scrisorile din 9 și 11 martie 2015, autoritățile române au informat Comisia cu privire la executările silite efectuate între 5 și 25 februarie 2015 și cu privire la plata voluntară într-un cont blocat deschis pe numele celor cinci reclamanți din procedura arbitrală, reprezentând diferența de sumă datorată în temeiul hotărârii arbitrale.
- 40 Potrivit autorităților române, hotărârea arbitrală a fost implementată integral.
- 41 La 30 martie 2015, Comisia a adoptat decizia atacată.
- 42 Decizia atacată are următorul cuprins:

„Articolul 1

Plata despăgubirilor acordate de tribunalul arbitral [...] unității economice unice din care fac parte Viorel Micula, Ioan Micula, [...] European Food, [...] Starmill, [...] Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export și West Leasing constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) [TFUE], ajutor care este incompatibil cu piața internă.

Articolul 2

(1) România nu plătește niciun ajutor incompatibil menționat la articolul 1 și recuperează toate ajutoarele incompatibile menționate la articolul 1 care au fost deja plătite oricărora dintre entitățile care alcătuiesc unitatea economică unică ce beneficiază de respectivul ajutor prin punerea în aplicare sau executarea parțială a hotărârii arbitrale [...], precum și orice ajutor plătit oricărora dintre entitățile

care alcătuiesc unitatea economică unică ce beneficiază de respectivul ajutor printr-o punere în aplicare ulterioară a hotărârii arbitrale [...] care nu a fost adus la cunoștința Comisiei sau orice ajutor plătit după data adoptării prezentei decizii.

(2) Viorel Micula, Ioan Micula, [...] European Food, [...] Starmill, [...] Multipack, European Drinks, Rien Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export și West Leasing răspund în solidar pentru rambursarea ajutorului de stat primit de oricare dintre beneficiari.

(3) Sumele care trebuie recuperate sunt cele care rezultă din punerea în aplicare sau executarea hotărârii arbitrale [...] (principal și dobânzi).

(4) Sumele care trebuie recuperate sunt purtătoare de dobânzi de la data la care au fost puse la dispoziția beneficiarilor până la recuperarea lor efectivă.

(5) România trebuie să prezinte datele exacte de la care ajutorul oferit de stat a fost pus la dispoziția beneficiarilor vizați.

(6) Dobânda se calculează ca dobândă compusă în conformitate cu dispozițiile capitolului V din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei.

(7) România se asigură că nu se efectuează nicio altă plată a ajutorului menționat la articolul 1, cu începere de la data adoptării prezentei decizii.

Articolul 3

(1) Recuperarea ajutorului menționat la articolul 1 este imediată și efectivă.

(2) România se asigură că prezenta decizie este pusă în aplicare în termen de patru luni de la data notificării prezentei decizii.

Articolul 4

(1) În termen de două luni de la data notificării prezentei decizii, România prezintă următoarele informații:

(a) valoarea totală a ajutorului primit de fiecare entitate menționată la articolul 1 din prezenta decizie;

(b) o descriere detaliată a măsurilor deja adoptate și a celor planificate pentru a se conforma prezentei decizii;

(c) documente care să demonstreze că beneficiarilor li s-a ordonat rambursarea ajutorului.

(2) România informează Comisia cu privire la evoluția măsurilor naționale luate în vederea punerii în aplicare a prezentei decizii până la finalizarea recuperării ajutorului menționat la articolul 1. România prezintă fără întârziere, la simpla solicitare a Comisiei, informații referitoare la măsurile care au fost deja adoptate și la măsurile planificate pentru a se conforma prezentei decizii. De asemenea, România furnizează informații detaliate privind cuantumurile ajutoarelor și ale dobânzilor aferente recuperării care au fost recuperate deja de la beneficiari.

Articolul 5

Prezenta decizie se adresează României.”

Procedura și concluziile părților

- 43 Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului la 6 (cauza T-624/15), la 30 (cauza T-694/15) și la 28 noiembrie 2015 (cauza T-704/15), reclamantii au introdus prezentele acțiuni.
- 44 Prin deciziile din 18 martie și din 21 aprilie 2016 (cauza T-624/15), din 18 martie și din 22 aprilie 2016 (cauza T-694/15), precum și din 25 mai și din 21 aprilie 2016 (cauza T-704/15), președintele Camerei a patra a Tribunalului a admis cererile de intervenție formulate de Regatul Spaniei și de Ungaria în susținerea concluziilor Comisiei.
- 45 La 13 și la 14 iulie 2016 (cauzele T-624/15 și T-694/15) și la 14 iulie 2016 (cauza T-704/15), Regatul Spaniei și Ungaria au depus la grefa Tribunalului memoriile lor în intervenție respective. Reclamantii și-au prezentat observațiile cu privire la acestea în termenele stabilite.
- 46 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a doua, căreia i-au fost atribuite, prin urmare, prezentele cauze.
- 47 Prin actul depus la grefa Tribunalului la 27 februarie 2017, reclamantele au solicitat conexarea cauzelor T-624/15, T-694/15 și T-704/15 pentru buna desfășurare a fazei orale a procedurii. În observațiile cu privire la cererea de conexare din 14 martie 2017, Comisia și-a dat acordul pentru o conexare a cauzelor T-624/15 și T-694/15, dar s-a opus unei conexări a acestor două cauze cu cauza T-704/15.
- 48 Prin actele depuse la grefa Tribunalului la 21 februarie 2017 de reclamantii în cauzele T-624/15 și T-694/15 și la 4 mai 2017 de Comisie în cauzele T-624/15, T-694/15 și T-704/15, aceștia au solicitat un tratament prioritar. Acesta din urmă a fost acordat prin decizia președintelui Camerei a doua a Tribunalului din 22 mai 2017.
- 49 La propunerea Camerei a doua, Tribunalul a decis, în temeiul articolului 28 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, să trimită cauza spre judecare la un complet de judecată extins.
- 50 Prin decizia președintelui Camerei a doua extinse a Tribunalului din 7 februarie 2018, cauzele T-624/15, T-694/15 și T-704/15 au fost conexe pentru buna desfășurare a fazei orale a procedurii, conform articolului 68 alineatul (2) din Regulamentul de procedură.
- 51 La propunerea judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a doua extinsă) a decis deschiderea fazei orale a procedurii.
- 52 Pledoariile părților au fost ascultate în ședința din 20 martie 2018.
- 53 Prin Ordonanța din 28 mai 2018, Tribunalul (Camera a doua extinsă), considerând că trebuia să invite părțile principale să își prezinte observațiile cu privire la o eventuală conexare a cauzelor T-624/15, T-694/15 și T-704/15 în vederea pronunțării deciziei prin care se finalizează judecata, a dispus redeschiderea fazei orale a procedurii, în conformitate cu articolul 113 din Regulamentul de procedură. Părțile principale și-au depus observațiile în termenul prevăzut.
- 54 Reclamantii în cauzele T-624/15 și T-694/15 solicită Tribunalului:
- anularea deciziei atacate;
 - cu titlu subsidiar, anularea deciziei atacate în măsura în care aceasta:
 - privește pe fiecare dintre reclamantii în aceste două cauze;
 - împiedică România să execute hotărârea arbitrală;

- dispune ca România să recupereze orice ajutor incompatibil;
- dispune ca reclamantele să fie răspunzătoare în solidar pentru rambursarea ajutorului de stat primit de fiecare dintre entitățile vizate la articolul 2 alineatul (2) din decizia atacată;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

55 Reclamanții în cauza T-704/15 solicită Tribunalului:

- anularea deciziei atacate;
- cu titlu subsidiar, anularea deciziei atacate în măsura în care aceasta:
 - îl califică pe domnul Viorel Micula drept o „întreprindere” și îl consideră ca făcând parte din unitatea economică beneficiară a ajutorului;
 - identifică beneficiarul ajutorului ca fiind o unitate economică constituită din domnii Viorel și Ioan Micula, European Food, Starmill, Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export și West Leasing International;
 - prevede, la articolul 2 alineatul (2), că domnii Viorel și Ioan Micula, European Food, Starmill, Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export și West Leasing International sunt răspunzătoare în solidar pentru rambursarea ajutorului de stat primit;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

56 În cauzele T-624/15, T-694/15 și T-704/15, Comisia, susținută de interveniente, solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunilor ca nefondate;
- obligarea reclamanților la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

57 În aplicarea articolului 68 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, prezentele cauze sunt conexe pentru pronunțarea deciziei prin care se finalizează judecata.

58 În susținerea fiecăreia dintre acțiuni, reclamanții invocă opt motive, împărțite, unele, în mai multe aspecte, care trebuie regrupate în șapte motive și prezentate în ordinea următoare: în primul rând, motivul întemeiat pe necompetența Comisiei de a adopta decizia atacată și pe un abuz de putere, precum și pe nerespectarea articolului 351 TFUE și a principiilor generale de drept, în al doilea rând, motivul întemeiat pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE, în al treilea rând, motivul întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime, în al patrulea rând, motivul întemeiat pe aprecierea eronată a compatibilității măsurii în cauză cu piața internă, în al cincilea rând, motivul întemeiat pe determinarea eronată a beneficiarilor ajutorului și pe o lipsă de motivare, în al șaselea rând, motivul întemeiat pe o eroare de drept referitoare la recuperarea ajutorului și, în al șaptelea rând, motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului de a fi ascultat, a articolului 108 alineatul (3) TFUE și a articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999.

Cu privire la necompetența Comisiei și la inaplicabilitatea dreptului Uniunii într-o situație anterioară aderării României

- 59 În cadrul primului aspect al primului motiv prezentat în cauza T-704/15, reclamantii invocă în esență necompetența Comisiei și inaplicabilitatea dreptului Uniunii într-o situație anterioară aderării României. În plus, în cadrul primului aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauzele T-624/15 și T-694/15, reclamantii susțin că orice eventual avantaj fusese acordat înainte de aderarea României la Uniune. Tribunalul consideră că, prin argumentele lor, reclamantii în cauzele T-624/15 și T-694/15 contestă de asemenea competența Comisiei de a adopta decizia atacată. În orice caz, întrucât problema competenței Comisiei constituie o cauză de inadmisibilitate de ordine publică, ea trebuie să fie examinată din oficiu (a se vedea Hotărârea din 13 iulie 2000, Salzgitter/Comisia, C-210/98 P, EU:C:2000:397, punctul 56 și jurisprudența citată).
- 60 Potrivit reclamanților, în primul rând, Comisia nu era competentă să adopte decizia atacată, întrucât toate actele și omisiunile care constituie faptele internaționale ilicite pentru care România a fost găsită vinovată de către tribunalul arbitral față de reclamanți și care au cauzat prejudiciul despăgubit prin hotărârea arbitrală au avut loc înainte de aderarea României la Uniune. În al doilea rând, în cursul acestei perioade, dreptul Uniunii, inclusiv normele în materie de ajutoare de stat, nu era, ca atare, aplicabil României, iar Comisia nu putea să exercite competențele care îi erau conferite în temeiul articolului 108 TFUE și al Regulamentului nr. 659/1999 în mod obligatoriu cu privire la un ajutor de stat acordat de autoritățile române. În al treilea rând, nu ar avea importanță faptul că plata despăgubirilor acordate pentru fapte internaționale ilicite pe care România le-a săvârșit într-un cadru juridic care se aplica înainte de aderarea sa la Uniune a fost efectuată, precum în speță, după această aderare.
- 61 În această privință, reclamantii din cauza T-704/15 susțin că hotărârea arbitrală a fost pronunțată de tribunalul arbitral ca urmare a unor acțiuni ale autorităților române în cadrul abrogării OUG în anul 2005, care au încălcat încrederea legitimă a reclamanților din procedura arbitrală și nu au acționat în mod transparent în ceea ce privește revocarea măsurilor de stimulare, menținând totodată obligațiile corespunzătoare ale reclamanților respectivi. Or, la momentul acestor fapte, OUG nu ar fi fost supusă nici normelor Uniunii în materie de ajutoare de stat și nici competenței Comisiei. Decizia atacată ar porni de la premisa eronată că OUG era un ajutor de stat interzis de dreptul Uniunii.
- 62 Potrivit reclamanților în cauzele T-624/15 și T-694/15, dreptul necondiționat de a primi despăgubiri pentru încălcările săvârșite de România și, prin urmare, orice eventual avantaj ar fi fost acordate fie la momentul încălcării de către România a TBI, care rezultă din anularea stimulentei prevăzute de OUG, fie la momentul intrării în vigoare a TBI, care prevede obligații ale României față de reclamanți, dar, în orice caz, anterior aderării. Astfel, orice plată în baza hotărârii arbitrale ar trebui să fie considerată drept plata unui ajutor existent, în temeiul articolului 15 alineatul (3) din Regulamentul nr. 659/1999, care nu mai poate fi recuperat.
- 63 Comisia contestă aceste argumente și susține că era într-adevăr competentă să adopte decizia atacată. Dat fiind că hotărârea arbitrală a fost pronunțată, a fost executată parțial și va fi, eventual, executată pe deplin după aderarea României la Uniune, reclamantii nu ar fi putut obține un drept necondiționat la despăgubirile care le-au fost acordate în temeiul reglementării naționale aplicabile decât după aderarea României la Uniune. Faptul că OUG nu a fost niciodată direct supusă unei examinări în temeiul normelor Uniunii în materie de ajutoare de stat și că pretinsa încălcare a TBI a fost săvârșită înainte de această aderare ar fi de asemenea lipsit de relevanță pentru a se stabili competența Comisiei în cazul de față. Comisia susține că, în decizia atacată, nu a dispus ca România să recupereze ajutoarele acordate inițial reclamanților din procedura arbitrală, în temeiul OUG. În plus, OUG, care a fost abrogată la 22 februarie 2005, nu poate servi drept temei juridic pentru plata despăgubirilor acordate reclamanților. Dacă aceștia din urmă ar fi putut să se prevaleze de o cerere împotriva României în

temeiul TBI, de îndată ce stimulentele prevăzute de OUG au fost eliminate, dreptul necondiționat la ansamblul despăgubirilor acordate ulterior nu ar fi putut lua naștere decât după aderarea României la Uniune.

- 64 Potrivit Comisiei, ajutorul în cauză fusese într-adevăr acordat după aderarea României la Uniune, iar aceasta fie prin conversia hotărârii arbitrale, prin intermediul recunoașterii, în titlu juridic național valid, fie prin punerea în aplicare a hotărârii arbitrale de către România.
- 65 În cuprinsul considerentelor (130)-(140) ale deciziei atacate, Comisia a examinat dacă măsura în cauză, definită în considerentul (39) al deciziei respective ca fiind „plata despăgubirii acordate reclamanților de către tribunal[ul arbitral] în temeiul hotărârii [arbitrale], [...] plus dobânda care s-a acumulat începând de la data pronunțării hotărârii [respective]”, trebuia să fie calificată drept ajutor nou. În această privință, ea a constatat că, în urma revocării, la 22 februarie 2005, a schemei instituite prin OUG, nicio societate nu mai putuse obține dreptul la un ajutor în temeiul acestei scheme și că, prin urmare, cererea de despăgubire prezentată de reclamanți statului român decurgea doar din „hotărârea arbitrală, în coroborare cu dreptul intern român care conferă acestei hotărâri un efect juridic în ordinea juridică internă a României”. Întrucât hotărârea arbitrală a fost pronunțată și riscă să fie pusă în aplicare sau executată după aderarea României la Uniune, dreptul necondiționat prevăzut de legislația națională română de a primi despăgubirile acordate de tribunalul arbitral le-a fost acordat reclamanților numai după aderarea României la Uniune. Comisia a considerat că faptul că nici Actul de aderare, nici tratatul FUE nu erau aplicabile în România la momentul la care, astfel cum susțineau reclamanții în cadrul procedurii administrative, România nu și-ar fi îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul TBI, revocând schema de ajutor instituită prin OUG, sau la momentul la care au introdus acțiunea în fața tribunalului arbitral nu era relevant, întrucât, în niciunul dintre aceste momente, reclamanții nu au obținut un drept necondiționat la plata despăgubirilor acordate de tribunalul arbitral, măsură care a făcut obiectul aprecierii Comisiei. În plus, Comisia a remarcat faptul că hotărârea arbitrală acordase reclamanților o sumă care corespundea avantajelor prevăzute în cadrul schemei revocate de OUG până la data planificată a expirării sale, precum și despăgubiri pentru pierderea posibilității de stocare a zahărului în anul 2009 și pentru beneficiul nerealizat și că, în cea mai mare parte a perioadelor în cauză sau chiar în ansamblul lor, România fusese membră a Uniunii cu drepturi depline și fusese supusă în mod direct normelor Tratatului FUE în materie de ajutoare de stat. De asemenea, aceasta a amintit că schema de măsuri de stimulare prevăzută de OUG nu era menționată ca ajutor existent în Actul de aderare. În acest context, Comisia a concluzionat că plata despăgubirilor acordate reclamanților de către tribunalul arbitral, indiferent dacă a fost efectuată prin punerea în aplicare sau prin executarea hotărârii arbitrale, constituia un „ajutor nou” și era, prin urmare, supusă integral mecanismului de control al ajutoarelor de stat prevăzut la articolele 107 și 108 TFUE.
- 66 În temeiul articolului 2 din Actul de aderare, dispozițiile tratatelor originare și actele adoptate, înainte de aderare, de instituții sunt obligatorii pentru România și se aplică în acest stat în condițiile prevăzute de tratatele menționate și în respectivul act, începând cu data aderării.
- 67 Astfel, dreptul Uniunii nu a devenit aplicabil în România decât de la data aderării sale la Uniune, la 1 ianuarie 2007. Prin urmare, aceasta este data la care Comisia a dobândit competența care îi permite să efectueze controlul acțiunii României, în temeiul articolului 108 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 martie 2013, Rousse Industry/Comisia, T-489/11, nepublicată, EU:T:2013:144, punctele 63 și 64).
- 68 Or, argumentele reclamanților, bazate pe necompetența Comisiei de a adopta decizia atacată, se întemeiază pe premisa potrivit căreia toate faptele ar fi avut loc și orice eventual avantaj ar fi fost acordat înainte de aderarea României la Uniune. Rezultă că, pentru a aprecia temeinicia acestor argumente, este necesar să se definească în prealabil data la care a fost acordat pretinsul ajutorul.

- 69 În această privință, trebuie arătat că, potrivit jurisprudenței, ajutoarele trebuie considerate acordate în momentul în care este acordat beneficiarului dreptul de a primi aceste ajutoare, în conformitate cu legislația națională aplicabilă, luând în considerare toate condițiile prevăzute de dreptul național pentru obținerea acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 martie 2013, *Magdeburger Mühlenwerke*, C-129/12, EU:C:2013:200, punctele 40 și 41, și Hotărârea din 6 iulie 2017, *Nerea*, C-245/16, EU:C:2017:521, punctul 32).
- 70 În speță, în primul rând, potrivit deciziei atacate, punerea în aplicare sau executarea hotărârii arbitrale urmărea să restabilească situația în care reclamantii s-ar fi aflat, după toate probabilitățile, dacă schema prevăzută de OUG nu ar fi fost anulată [considerentele (95) și (146) și nota de subsol nr. 83 din decizia atacată].
- 71 Or, din istoricul cauzelor reiese (a se vedea punctele 5-15 de mai sus) că toate faptele legate de OUG, și anume adoptarea OUG de către România, obținerea certificatelor de către societățile reclamante care le permite să beneficieze de stimulentele prevăzute de respectiva OUG, intrarea în vigoare a TBI, revocarea stimulentele prevăzute de OUG și încălcările săvârșite de România cu această ocazie, precum și sesizarea tribunalului arbitral, au avut loc înainte de aderarea României la Uniune, la 1 ianuarie 2007.
- 72 În al doilea rând, trebuie să se arate în această privință că, în hotărârea arbitrală, tribunalul arbitral a concluzionat că, prin revocarea stimulentele prevăzute de OUG înainte de 1 aprilie 2009, România, pe de o parte, adusese atingere încrederii legitime a reclamantilor din procedura arbitrală și, pe de altă parte, nu acționase în mod transparent față de ei. Prin urmare, revocarea stimulentele prevăzute de OUG constituie faptul generator de prejudiciu pentru care despăgubirea în cauză a fost acordată reclamantilor în hotărârea arbitrală.
- 73 Astfel cum reiese din considerentul (146) și din nota de subsol nr. 83 din decizia atacată, hotărârea arbitrală urmărea astfel să compenseze în mod „retroactiv” abrogarea OUG în anul 2005, mai precis producerea efectelor despăgubirii pentru trecut.
- 74 Rezultă că, prin hotărârea arbitrală, tribunalul arbitral s-a limitat să stabilească prejudiciul exact suferit de reclamantii ca urmare a abrogării OUG și a calculat cuantumul daunelor interese corespunzătoare unui drept de despăgubire care ia naștere la momentul încălcărilor săvârșite de România în anul 2005.
- 75 Rezultă de aici că dreptul de a primi despăgubirea în sensul jurisprudenței amintite la punctul 69 de mai sus a luat naștere în momentul în care România a abrogat inițiativele prevăzute de OUG în anul 2005. Contrar a ceea ce Comisia a constatat, printre altele, în considerentul (134) al deciziei atacate, dreptul de a primi despăgubirile acordate de tribunalul arbitral nu a fost, așadar, acordat, reclamantilor decât după aderarea României la Uniune (a se vedea punctul 65 de mai sus).
- 76 În al treilea rând, este adevărat că hotărârea arbitrală, care constată încălcările săvârșite de România cu ocazia abrogării OUG și care stabilește despăgubirile care trebuie plătite reclamantilor cu acest titlu, a fost pronunțată în anul 2013 și, prin urmare, ulterior aderării respective.
- 77 Cu toate acestea, astfel cum s-a arătat la punctul 74 de mai sus, tribunalul arbitral s-a limitat să stabilească prejudiciul exact suferit de reclamantii ca urmare a încălcărilor săvârșite de România în anul 2005. Având în vedere că hotărârea arbitrală nu constituie astfel decât un element accesoriu al despăgubirii în cauză și nu poate fi ca atare separată de măsurile de stimulare fiscale anterioare, aceasta nu poate fi calificată drept ajutor nou și nici nu poate întemeia competența Comisiei și aplicabilitatea dreptului Uniunii pentru toate evenimentele survenite în trecut, și anume faptele aflate la originea litigiilor care sunt anterioare aderării României la Uniune (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 20 martie 2013, *Rousse Industry/Comisia*, T-489/11, nepublicată, EU:T:2013:144, punctul 55 și jurisprudența citată, confirmată în recurs prin Hotărârea din 20 martie 2014, *Rousse Industry/Comisia*, C-271/13 P, nepublicată, EU:C:2014:175).

- 78 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se concluzioneze că dreptul reclamanților de a primi despăgubirea în cauză s-a născut și a început să își producă efectele la momentul la care România a abrogat OUG 24, și anume înainte de aderarea României la Uniune, și, prin urmare, că momentul la care acest drept a fost conferit reclamanților, în sensul jurisprudenței citate la punctul 69 de mai sus, este anterior aderării. Astfel, pe de o parte, hotărârea arbitrală nu este decât recunoașterea acestui drept și, pe de altă parte, plățile efectuate în anul 2014 nu reprezintă decât executarea dreptului respectiv născut în anul 2005.
- 79 Or, întrucât dreptul Uniunii și, mai precis, articolele 107 și 108 TFUE nu erau aplicabile în România înainte de aderarea acesteia la Uniune (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 octombrie 2015, *Electrabel și Dunamenti Erőmű/Comisia*, C-357/14 P, EU:C:2015:642, punctul 64 și jurisprudența citată), Comisia nu putea să exercite competențele care i-au fost conferite prin articolul 108 TFUE și nu putea în special să sancționeze stimulentele prevăzute de OUG pentru perioada anterioară aderării respective. Astfel, numai de la data aderării, Comisia a dobândit competența care îi permite să efectueze controlul acțiunii României, în temeiul articolului 108 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 martie 2013, *Rousse Industry/Comisia*, T-489/11, nepublicată, EU:T:2013:144, punctul 63, confirmată în recurs prin Hotărârea din 20 martie 2014, *Rousse Industry/Commission*, C-271/13 P, nepublicată, EU:C:2014:175).
- 80 În plus, trebuie să se precizeze, asemenea reclamanților, că faptul că despăgubirile au fost plătite după aderarea respectivă nu este relevant în acest cadru, întrucât aceste plăți efectuate în anul 2014 reprezintă executarea unui drept născut în anul 2005.
- 81 În al patrulea rând, Comisia a definit obiectul măsurii în cauză ca fiind „plata despăgubirii acordate reclamanților de către tribunalul [arbitral] în temeiul hotărârii [arbitrale], [...] plus dobânda care s-a acumulat începând de la data pronunțării hotărârii [respective]” [considerentul (39) al deciziei atacate].
- 82 Or, trebuie să se arate că, deși, în decizia atacată, Comisia nu s-a pronunțat în mod expres cu privire la legalitatea OUG, rezultă în special din considerentele (24), (25), (95) și (146) ale deciziei atacate că aceasta a considerat că plata despăgubirilor acordate reclamanților de tribunalul arbitral era incompatibilă cu dreptul Uniunii, întrucât urmărea să restabilească stimulentele contrare dreptului Uniunii pe care le prevedea OUG. Astfel, rezultă în mod clar din decizia atacată că Comisia a făcut o legătură directă între această plată și schema de stimulente prevăzute de OUG și că concluzia Comisiei potrivit căreia plata despăgubirilor constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE avea la bază ideea că stimulentele prevăzute de OUG erau ele însele incompatibile cu dreptul Uniunii.
- 83 Potrivit unei jurisprudențe constante, în principiu, o normă nouă se aplică imediat efectelor viitoare ale unei situații care a apărut sub incidența normei vechi (a se vedea Hotărârea din 11 decembrie 2008, *Comisia/Freistaat Sachsen*, C-334/07 P, EU:C:2008:709, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 84 Or, în speță, dată fiind natura specifică a hotărârii arbitrale, care reiese în special din considerentul (146) al deciziei atacate, nu se poate considera că efectele acestei hotărâri constituie efectele viitoare ale unei situații născute anterior aderării în sensul jurisprudenței citate la punctul 83 de mai sus, întrucât aceasta a produs, în mod retroactiv, efecte dobândite definitiv pe care hotărârea nu a făcut decât să le „constate” pentru trecut, și anume efecte care, în parte, erau deja stabilite înainte de aderare.
- 85 Astfel, în cuprinsul considerentului (146) al deciziei atacate, Comisia a considerat că „punerea în aplicare a hotărârii [arbitrale] restabilește situația în care reclamanții s-ar fi aflat, după toate probabilitățile, dacă OUG nu ar fi fost niciodată abrogată de România [și că aceasta] constituia un ajutor de exploatare”.

- 86 Cu toate acestea, întrucât stimulentele prevăzute de OUG au fost revocate în anul 2005 și, prin urmare, înainte de aderarea României la Uniune, Comisia nu era nicidecum competentă pentru a aprecia presupusul caracter nelegal în raport cu dreptul Uniunii, cel puțin în ceea ce privește perioada anterioară aderării. De asemenea, întrucât dreptul la despăgubirea în cauză s-a născut la momentul acestei abrogări (a se vedea punctul 75 de mai sus), Comisia nu se putea pronunța nici cu privire la compatibilitatea acesteia pentru aceeași perioadă.
- 87 În această privință, trebuie să se sublinieze că, în speță, tribunalul arbitral nu era obligat să aplice dreptul Uniunii faptelor cu care era sesizat, care au avut loc înainte de aderare, spre deosebire de situația din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punctele 38-41).
- 88 În plus, dat fiind că toate faptele litigiului luate în considerare de tribunalul arbitral au intervenit după această aderare, hotărârea arbitrală nu poate avea drept efect competența Comisiei și aplicabilitatea dreptului Uniunii în cazul acestor fapte anterioare în măsura în care acestea și-au produs efectele înainte de aderarea respectivă (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 10 ianuarie 2006, Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, punctele 25 și 36).
- 89 Astfel cum a arătat Comisia în considerentul (135) al deciziei atacate, rezultă din hotărârea arbitrală ca sumele acordate ca despăgubiri pentru prejudiciul care rezultă din încălcările săvârșite de România au fost calculate de tribunalul arbitral pentru perioada cuprinsă între data abrogării OUG, 22 februarie 2005, și data prevăzută a expirării sale, 1 aprilie 2009. Această perioadă acoperă, în mod cert, 27 de luni în care România era deja stat membru al Uniunii, precum și posibilitatea de stocare a zahărului în anul 2009 și beneficiul nerealizat pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2005 și 31 august 2011.
- 90 Cu toate acestea, trebuie să se constate că sumele acordate pentru despăgubirea aferentă perioadei anterioare aderării României la Uniune, și anume perioada cuprinsă între 22 februarie 2005 și 31 decembrie 2006, nu pot constitui un ajutor de stat în sensul dreptului Uniunii. Prin urmare, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctele 69, 79 și 88 de mai sus, trebuie să se constate că Comisia și-a exercitat competențele în mod retroactiv, cu privire la o situație anterioară aderării României la Uniune, cel puțin în ceea ce privește aceste sume.
- 91 În plus, în ceea ce privește sumele acordate pentru despăgubirea aferentă perioadei ulterioare aderării României la Uniune, și anume perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2007 și 1 aprilie 2009, chiar presupunând că plata despăgubirilor referitoare la această perioadă poate fi calificată drept ajutor incompatibil, dat fiind că Comisia nu a făcut distincție între perioadele de despăgubire a prejudiciului suferit de reclamant înainte sau după aderare, aceasta și-a depășit, în orice caz, competențele în materie de control al ajutoarelor de stat.
- 92 Având în vedere tot ceea ce precedă, trebuie să se concluzioneze că, prin adoptarea deciziei atacate, Comisia a aplicat retroactiv competențele pe care le deținea în temeiul articolului 108 TFUE și al Regulamentului nr. 659/1999 unor fapte anterioare aderării României la Uniune. În consecință, Comisia nu putea să califice măsura în cauză drept ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 93 Prin urmare, primul aspect al primului motiv prezentat în cauza T-704/15 și primul aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauzele T-624/15 și T-694/15 trebuie admise.

Cu privire la eroarea în calificarea hotărârii arbitrale drept avantaj și drept ajutor în sensul articolului 107 TFUE

- 94 În cadrul celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauzele T-624/15 și T-694/15 și al primului aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauza T-704/15, reclamantii susțin că hotărârea arbitrală nu le conferă un avantaj economic, ci urmărește doar să repare prejudiciul pe care l-au suferit. În această privință, reclamantii susțin că hotărârea respectivă nu reinstituie OUG, ci le acordă despăgubiri pentru neîndeplinirea de către România a obligațiilor sale prevăzute de TBI și în special pentru faptul că aceasta a menținut obligațiile corespunzătoare ale investitorilor, deși stimulentele fuseseră revocate. Reclamantii, care au solicitat inițial în fața tribunalului arbitral reinstituirea OUG, și-ar fi modificat în mod expres concluziile în acest sens. Comisia s-ar fi concentrat în mod eronat pe modul în care tribunalul arbitral calculase despăgubirile mai degrabă decât pe motivul atribuirii lor. Acest calcul al despăgubirilor nu ar fi relevant în speță. În plus, Comisia nu ar avea competența de a reexamina o despăgubire pentru motivul că aceasta dezaproabă metoda de calcul aleasă. În orice caz, Comisia nu ar fi demonstrat că sumele alocate corespundeau sumei exacte a rambursărilor și a scutirilor pe care reclamantii le-ar fi obținut în conformitate cu OUG pentru perioada în cauză și că hotărârea arbitrală ar fi restabilit, așadar, în mod efectiv această schemă. Prin urmare, în conformitate cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 27 septembrie 1988, Asteris și alții, 106/87-120/87, EU:C:1988:457), executarea hotărârii arbitrale nu le-ar conferi un avantaj în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 95 În plus, hotărârea arbitrală nu ar avea ca efect să îi despăgubească pe reclamanți pentru revocarea unei măsuri de ajutor de stat incompatibil. Comisia ar porni de la premisa eronată că OUG era un ajutor de stat interzis de dreptul Uniunii. Reclamantii susțin că, la momentul faptelor vizate de hotărârea arbitrală, OUG nu era supusă normelor Uniunii în materie de ajutoare de stat și că Comisia încearcă să își exercite competențele cu privire la aceste fapte în mod retroactiv. În orice caz, ar fi vorba, potrivit reclamantilor, de un avantaj obținut „în condiții normale de piață”, întrucât plata ar fi consecința automată a condamnării prin hotărârea arbitrală. În sfârșit, poziția potrivit căreia TBI ar fi lovit de nulitate ar fi eronată.
- 96 Comisia, susținută de Regatul Spaniei, contestă aceste argumente. În opinia sa, ar fi evident că plata despăgubirilor acordate ca urmare a unei hotărâri favorabile reclamantilor, care ar corespunde sumelor prevăzute de ajutorul ilicit și ilegal care fusese avut în vedere, constituie în sine acordarea indirectă a unui ajutor de stat. În această privință, Comisia precizează că nu a pretins niciodată că hotărârea arbitrală reinstituia *de iure* OUG, ci, mai degrabă, a concluzionat în decizia atacată că respectiva hotărâre reinstituia *de facto* stimulentele prevăzute de OUG, dat fiind că hotărârea arbitrală s-ar limita să restabilească situația în care s-ar fi aflat reclamantii, după toate probabilitățile, dacă OUG nu ar fi fost abrogată în anul 2005. Tribunalul arbitral ar fi evocat legătura de cauzalitate dintre încălcarea TBI și despăgubirile acordate, referindu-se în mod exclusiv la revocarea stimulentele prevăzute de OUG, dar nu ar menționa niciun prejudiciu care ar rezulta din menținerea obligațiilor investitorilor sau din lipsa de transparență. Cazul de față ar fi fundamental diferit de cel al cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea din 27 septembrie 1988, Asteris și alții (106/87-120/87, EU:C:1988:457).
- 97 Regatul Spaniei adaugă că despăgubirea în cauză ar constitui într-adevăr un ajutor de stat, întrucât tribunalul arbitral ar fi fost sesizat la scurt timp după abrogarea OUG, și că calculul în sine al compensației ar fi fost efectuat după o metodă foarte similară cu cea care era prevăzută de respectiva OUG. Tocmai revocarea anticipată a acestei scheme s-ar afla în mod fundamental la originea întregului litigiu. Pe de altă parte, niciun particular nu ar avea un drept individual la un ajutor de stat, indiferent de forma acestuia și independent de aspectul dacă statul i l-a acordat anterior.

98 În considerentul (95) al deciziei atacate, Comisia a concluzionat următoarele:

„[E]ste evident că, prin punerea în aplicare sau executarea hotărârii, România le acordă reclamanților [din procedura arbitrală] o sumă care corespunde exact avantajelor prevăzute în cadrul schemei anulate din [OUG] din momentul abrogării ordonanței respective (22 februarie 2005) și până la data planificată a expirării sale (1 aprilie 2009). Mai exact, prin punerea în aplicare sau prin executarea hotărârii se rambursează *de facto* echivalentul taxelor vamale percepute pentru zahărul și alte materii prime importate în perioada cuprinsă între 22 februarie 2005 și 31 martie 2009, precum și echivalentul taxelor vamale percepute pentru zahărul importat pe care reclamanții [din procedura arbitrală] le-ar fi evitat dacă ar fi avut posibilitatea de a stoca zahărul înainte de data planificată a expirării, 31 martie 2009, a facilităților acordate în temeiul [OUG]. În plus, pentru a se asigura că reclamanții [din procedura arbitrală] beneficiază pe deplin de o sumă corespunzătoare celei din schema anulată și că «sunt repuși în situația în care ar fi fost „după toate probabilitățile”», tribunalul [arbitral] a acordat, de asemenea, dobânzi și despăgubiri pentru pretinsul beneficiu nerealizat prin pierdere de oportunități și de profit. În realitate, prin punerea în aplicare sau executarea hotărârii, se restabilește situația în care reclamanții s-ar fi aflat, după toate probabilitățile, dacă schema prevăzută de [OUG] nu ar fi fost niciodată anulată.”

99 Comisia a observat de asemenea, în considerentul (99) al deciziei atacate, că, „în justificarea deciziei sale de a acorda despăgubiri pentru creșterea prețurilor și pentru pierderea capacității de stocare, precum și pentru beneficiul nerealizat, tribunalul [arbitral se referise] doar la prejudiciile suferite de reclamanți ca urmare a revocării stimulentele prevăzute de [OUG]”.

100 În această privință, articolul 107 alineatul (1) TFUE prevede că, „[c]u excepția derogărilor prevăzute de tratate, sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre”.

101 Potrivit unei jurisprudențe constante, pentru calificarea drept „ajutor”, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, este necesară îndeplinirea tuturor condițiilor prevăzute de această dispoziție. Astfel, în primul rând, trebuie să fie vorba despre o intervenție a statului sau prin intermediul resurselor de stat. În al doilea rând, această intervenție trebuie să fie susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre. În al treilea rând, aceasta trebuie să acorde un avantaj beneficiarului. În al patrulea rând, aceasta trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența (a se vedea Hotărârea din 16 iulie 2015, BVVG, C-39/14, EU:C:2015:470, punctele 23 și 24 și jurisprudența citată).

102 Noțiunea de ajutor de stat, astfel cum este definită în Tratatul FUE, are caracter juridic și trebuie interpretată pe baza unor elemente obiective. Din acest motiv, instanța Uniunii, în principiu și ținând seama atât de elementele concrete ale litigiului cu care este sesizată, cât și de caracterul tehnic sau complex al aprecierilor efectuate de Comisie, trebuie să exercite un control deplin în ceea ce privește chestiunea dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE (a se vedea Hotărârea din 21 iunie 2012, BNP Paribas și BNL/Comisia, C-452/10 P, EU:C:2012:366, punctul 100 și jurisprudența citată).

103 În plus, despăgubirea unui prejudiciu suferit nu poate fi considerată un ajutor decât dacă reușește să despăgubească retragerea unui ajutor ilegal sau incompatibil (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 septembrie 1988, Asteris și alții, 106/87-120/87, EU:C:1988:457, punctele 23 și 24), astfel cum amintește Comisia în considerentul (104) al deciziei atacate. Considerentul (104) confirmă faptul că Comisia consideră că hotărârea arbitrală este un ajutor incompatibil, întrucât despăgubește retragerea unei măsuri pe care o consideră un ajutor incompatibil cu dreptul Uniunii.

- 104 Cu toate acestea, rezultă din analiza primului aspect al primului motiv prezentat în cauza T-704/15 și a primului aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauzele T-624/15 și T-694/15 că dreptul Uniunii nu se aplică despăgubirii pentru retragerea OUG, cel puțin pentru perioada anterioară aderării, întrucât hotărârea arbitrală, care a constatat existența unui drept la despăgubire născut în anul 2005, nu a avut ca efect să declanșeze aplicabilitatea dreptului Uniunii și a competenței Comisiei la această perioadă anterioară.
- 105 Prin urmare, despăgubirea pentru retragerea schemei prevăzute de OUG, cel puțin pentru sumele care corespund perioadei cuprinse între 22 februarie 2005 și 1 ianuarie 2007, nu poate fi considerată drept despăgubirea pentru retragerea unui ajutor ilegal sau incompatibil cu dreptul Uniunii.
- 106 În măsura în care dreptul Uniunii nu se aplică despăgubirii pentru retragerea OUG, cel puțin pentru perioada anterioară aderării, reclamantii pot, cel puțin pentru această perioadă, să se prevaleze de Hotărârea din 27 septembrie 1988, Asteris și alții (106/87-120/87, EU:C:1988:457).
- 107 Cu toate acestea, rezultă din analiza primului aspect al primului motiv prezentat în cauza T-704/15 și a primului aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauzele T-624/15 și T-694/15 că Comisia nu este competentă și că dreptul Uniunii nu se aplică schemei prevăzute de OUG, abrogării sale și despăgubirii pentru această abrogare, întrucât hotărârea arbitrală, care a constatat existența unui drept la despăgubire născut în anul 2013, nu a avut ca efect să declanșeze aplicabilitatea dreptului Uniunii și a competenței Comisiei în cazul măsurilor de stimulare fiscale anterioare OUG și, prin urmare, în cazul despăgubirii în discuție care este consecința acesteia.
- 108 Astfel, întrucât despăgubirea în cauză acoperea, cel puțin în parte, o perioadă anterioară aderării (cuprinsă între 22 februarie 2005 și 1 ianuarie 2007), iar Comisia nu a făcut diferența, printre sumele care trebuiau recuperate, între cele care țin de perioada anterioară aderării și cele care țin de perioada ulterioară aderării, decizia prin care aceasta a calificat drept ajutor ansamblul despăgubirii este în mod necesar afectată de nelegalitate.
- 109 Rezultă de aici că decizia atacată este afectată de nelegalitate în măsura în care ea a calificat drept avantaj și drept ajutor în sensul articolului 107 TFUE atribuirea de către tribunalul arbitral de despăgubiri care să compenseze daunele care rezultă din retragerea măsurilor de stimulare fiscală, cel puțin pentru perioada anterioară datei de intrare în vigoare a dreptului Uniunii în România.
- 110 Prin urmare, trebuie de asemenea admis al doilea aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauzele T-624/15 și T-694/15 și primul aspect al celui de al doilea motiv prezentat în cauza T-704/15.
- 111 Având în vedere tot ceea ce precedă, decizia atacată trebuie să fie anulată în întregime, fără a fi necesar să se examineze celelalte aspecte ale acestor motive, nici celelalte motive.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 112 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 113 Întrucât Comisia a căzut în pretenții, se impune ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, să fie obligată să suporte și cheltuielile de judecată efectuate de reclamant, conform concluziilor acestora.
- 114 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, statele membre care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. Prin urmare, Regatul Spaniei și Ungaria suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a doua extinsă)

declară și hotărăște:

- 1) **Conexează cauzele T-624/15, T-694/15 și T-704/15 în vederea pronunțării hotărârii.**
- 2) **Anulează Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei din 30 martie 2015 privind ajutorul de stat SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) pus în aplicare de România – Hotărârea arbitrală în cauza Micula/România din 11 decembrie 2013.**
- 3) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de European Food SA, Starmill SRL, Multipack SRL, Scandic Distilleries SA, domnii Ioan și Viorel Micula, European Drinks SA, Rieni Drinks SA, Transilvania General Import-Export SRL și West Leasing International SRL.**
- 4) **Regatul Spaniei și Ungaria suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Prek

Buttigieg

Schalin

Berke

Costeira

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 18 iunie 2019.

Semnături